

Examen HAVO

2012

tijdvak 1
vrijdag 25 mei
9.00 - 11.30 uur

muziek

Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Aanwijzingen voor de kandidaat:

- 1 Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.
- 2 Voordat de cd wordt gestart, krijg je tien minuten de tijd om het vragenboekje in te zien.
- 3 De vragen moet je in het vragenboekje beantwoorden.
- 4 Na vraag 28 heb je een pauze van vijf minuten.
- 5 Antwoorden moeten met inkt zijn geschreven.

Aanwijzingen voor de surveillant:

- 1 Er zijn twee cd's. Tien minuten na het begin van het examen moet worden gestart met cd 1 - track 1.
- 2 De cd moet worden stilgezet na vraag 28 (vijf minuten); daarna wordt verder gegaan met cd 2 - track 1.

Dit examen bestaat uit 54 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 75 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

A. Copland - An outdoor overture

cd 1 track 2

Dit vragenblok gaat over de ouverture *An outdoor overture* van de Amerikaanse componist Aaron Copland (1900 - 1990).

Bovenaan de partituur staat ‘Maestoso’, majestueus.

- 2p 1 Noem twee manieren waarop dit karakter in de muziek is gerealiseerd.
Je hoort het begin twee keer.

1

2

cd 1 track 3

Je hoort het begin nog twee keer.

- 1p 2 Hoeveel verschillende toonhoogtes spelen de pauken?
A twee
B drie
C vier

Naast de pauken hoor je nog een ander slaginstrument.

- 1p 3 Welk slaginstrument is dat?

.....

cd 1 track 4

Na de inleiding volgt een trompetsolo met begeleiding van de strijkers.

- 1p 4 Geef de technische term voor de **speelwijze** van de strijkers.
Je hoort het fragment één keer.

.....

cd 1 track 5

Van het volgende fragment is het begin van de trompetsolo afgedrukt.

- 1p 5 Op welke toon eindigt de trumpet?

Je hoort het fragment drie keer.

- A op de toon a
B op de toon bes
C op de toon c
D op de toon d

cd 1 track 6

In het volgende fragment komt het genoteerde motief een aantal keer voor.

- 1p 6 Welk slaginstrument speelt dit motief na enige tijd mee?
Je hoort het fragment één keer.
-

cd 1 track 7

In het volgende fragment spelen twee instrumenten achtereenvolgens de afgedrukte melodie.

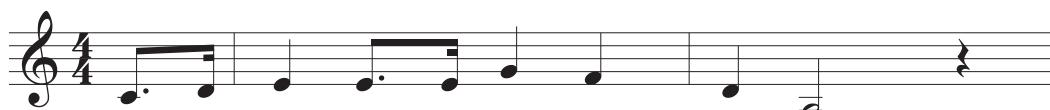
Two staves of music. The top staff shows a melodic line with eighth and sixteenth notes. The bottom staff shows another melodic line, starting with a bass note and continuing with eighth and sixteenth notes. The two staves are aligned vertically.

- 2p 7 Welke twee instrumenten zijn dat achtereenvolgens?
Je hoort het fragment twee keer.

eerst , daarna

cd 1 track 8

In het volgende fragment komt twee keer de onderstaande melodie voor.
In het notenvoorbeeld ontbreekt een voorteken.

- 1p 8 Noteer het voorteken voor de juiste noot.
Je hoort het fragment drie keer.

cd 1 track 9

Je hoort het slotgedeelte van de ouverture twee keer.

- 2p 9 Noem twee manieren waarop naar het einde wordt toegewerkt.

1

2

G. F. Händel - The Messiah

cd 1 track 10

Dit vragenblok gaat over een koorgedeelte, een recitatief en een aria uit het oratorium *The Messiah* van Georg Friedrich Händel (1685 - 1759). De klank is een halve toon lager dan de notatie.

Je hoort een fragment van het koor twee keer.

De tekst met vertaling is afgedrukt.

- 1 Since by man came death (2x)
Zoals door de mens de dood kwam
- 2 by man came also the resurrection of the death (3x)
zo kwam ook door de mens de verrijzenis uit de dood

Tussen beide zinnen zijn verschillen te horen, die voortkomen uit het contrast in de tekst.

- 3p 10 Noem drie verschillen gelet op notenwaarden, instrumentatie en melodielijn.
Ga bij je antwoord uit van zin 2.

notenwaarden

instrumentatie

melodielijn

cd 1 track 11

De tekst en de vertaling van het recitatief zijn afgedrukt.

Behold, I tell you a mistery: we shall not all sleep,
but we shall all be chang'd, in a moment,
in the twinkling of an eye, at the last trumpet

(*Zie, ik vertel u een geheim: wij zullen wel niet allen slapen,
maar allen zullen wij veranderd worden, op een ogenblik,
ja, in een oogwenk, bij het schallen van de laatste bazuin*)

- 1p 11 Geef aan hoe het woord *mistery* wordt verklankt.

.....

- 1p 12 Welk instrument speelt naast de strijkers mee in dit recitatief?

Je hoort het fragment drie keer.

cd 1 track 12

Je hoort het begin van het recitatief twee keer.

De tekst is afgedrukt.

Behold, I tell you a mistery: we shall not all sleep,

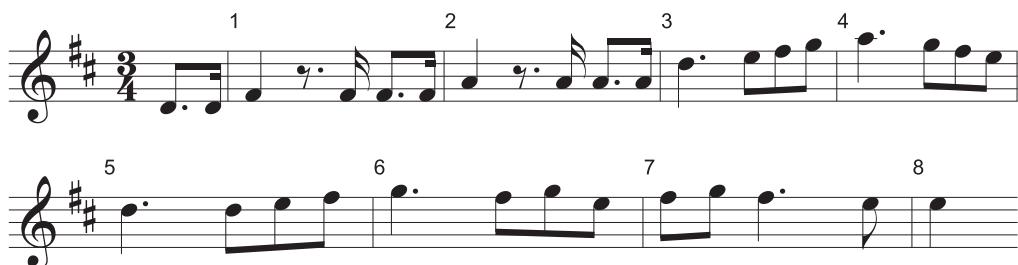
but we shall all be chang'd

- 2p 13 Onderstreep de woorden waar de bastoon verandert.

cd 1 track 13

Je hoort de instrumentale inleiding van de aria één keer.

De trompetpartij is afgedrukt.

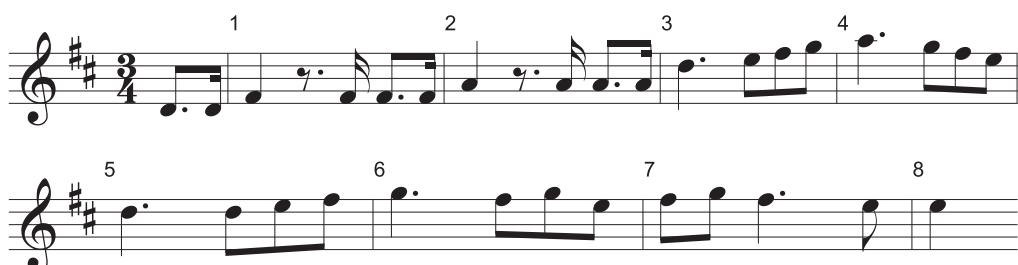

- 1p 14 Op welke drieklank is het begin van dit fragment gebaseerd?

.....

cd 1 track 14

De trompetpartij is nogmaals afgedrukt.

- 1p 15 Plaats een pijl boven de noot waarop een triller wordt gespeeld.

Je hoort het fragment twee keer.

cd 1 track 15*Je hoort het zojuist beluisterde fragment nog twee keer.*

De trompetpartij is afgedrukt.

The musical notation consists of two staves of music. The top staff starts with a treble clef, a key signature of two sharps, and a 3/4 time signature. The bottom staff continues the same musical context. Both staves are divided into eight numbered measures (1 through 8) below the staff lines. Measure 1: Two eighth notes. Measure 2: An eighth note followed by a sixteenth note. Measure 3: An eighth note followed by a sixteenth note. Measure 4: A dotted eighth note followed by a sixteenth note. Measure 5: A dotted eighth note followed by a sixteenth note. Measure 6: A dotted eighth note followed by a sixteenth note. Measure 7: A dotted eighth note followed by a sixteenth note. Measure 8: A dotted eighth note followed by a sixteenth note.

- 1p **16** Geef de technische term voor het samengaan van de trompetpartij en de baspartij in maat 3 t/m 5.
-

cd 1 track 16*Je hoort de inzet van de zanger twee keer.*

De melodie is afgedrukt.

The musical notation consists of one staff of music for the vocal part. It starts with a bass clef, a key signature of two sharps, and a 3/4 time signature. The staff is divided into five numbered measures (1 through 5) below the staff line. Measure 1: A quarter note followed by a half note. Measure 2: A quarter note followed by a half note. Measure 3: A quarter note followed by a half note. Measure 4: A quarter note followed by a half note. Measure 5: A quarter note followed by a half note.

- 1p **17** Bij welk cijfer zet het orkest in?

- A** 1
- B** 2
- C** 3
- D** 4
- E** 5

cd 1 track 17

Van het volgende fragment is de melodie van de zang afgedrukt.

The musical notation consists of two staves of music. The top staff starts with a treble clef, a key signature of two sharps, and a 3/4 time signature. The bottom staff continues the same musical context. Both staves are divided into eight numbered measures (1 through 8) below the staff lines. Measure 1: A quarter note followed by an eighth note. Measure 2: A quarter note followed by an eighth note. Measure 3: A quarter note followed by an eighth note. Measure 4: A quarter note followed by an eighth note. Measure 5: A quarter note followed by an eighth note. Measure 6: A quarter note followed by an eighth note. Measure 7: A quarter note followed by an eighth note. Measure 8: A quarter note followed by an eighth note.

De baspartij speelt op twee plaatsen een gedeelte unisono mee.

- 2p **18** Geef in het notenvoorbeeld door middel van haken aan waar dat gebeurt.
Je hoort het fragment twee keer.

cd 1 track 18

Je hoort twee fragmenten. Beide fragmenten verschillen qua karakter.

- 2p **19** Noem twee manieren waarop dit verschil in karakter wordt gerealiseerd.

Ga bij je antwoord uit van fragment 2.

Je hoort eerst fragment 1, daarna fragment 2, en dit twee keer.

1

2

cd 1 track 19

Het fragment begint allegro.

- 1p **20** Vul de ontbrekende tempoaanduiding en de ontbrekende tempowijziging in.

Je hoort het fragment twee keer.

allegro - - adagio -

Sting - When we dance

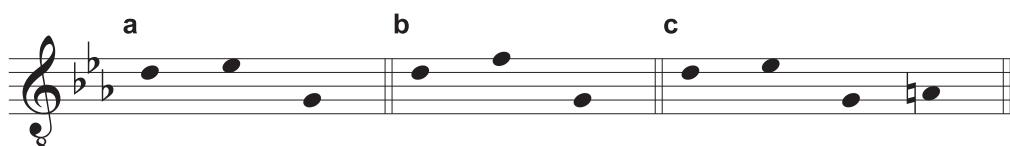
cd 1 track 20

Dit vragenblok gaat over de live-opname van de song *When we dance* van Sting.

De klank is een halve toon hoger dan de notatie.

De melodie van het eerste couplet is gebaseerd op drie motieven.

Deze motieven zijn afgedrukt.

- 1p **21** Wat is de juiste volgorde van deze motieven?

Je hoort het fragment drie keer.

- A** a - a - b - c
- B** a - b - a - c
- C** a - c - b - a
- D** a - c - a - b

cd 1 track 21

De tekst van het tweede couplet is afgedrukt.

When he watches you
When he comes to buy your soul
On your hand his golden rings
Like he owns a bird that sings

- 2p **22** Bij welk woord verandert **voor het eerst** de bastoon?

.....

Bij welk woord wordt het eerste akkoord weer bereikt?

.....

Je hoort het fragment drie keer.

cd 1 track 22

Van het refrein is de melodie afgedrukt.

- 1p **23** Plaats een haak boven elke kwintsprong in de melodie.

- 1p **24** In welke toonsoort staat de genoteerde melodie?

.....

Je hoort het fragment twee keer.

cd 1 track 23

Het volgende fragment bestaat uit het refrein en de bridge.

De bridge contrasteert met het refrein.

- 2p **25** Noem twee verschillen tussen de zangpartij van het refrein en van de bridge.

Ga bij je antwoord uit van de zangpartij van de bridge.

Je hoort het fragment drie keer.

1

2

cd 1 track 24

Je hoort de bridge nog twee keer.

De tekst is afgedrukt.

- 1p **26** Maak het vormschema compleet.

a If I could break down these walls and I shout my name at heaven's gate
..... I take these hands and I'd destroy the dark machineries of fate
..... The vehicles are broken, heaven's the one above
..... hellfire's a promise away I'd still be saying I'm still in love, still in love ...

cd 1 track 25

Aan het einde van het volgende fragment wordt het refrein een aantal keer herhaald.

Het achtergrondkoor zingt een deel van de melodie mee.

- 1p **27** Plaats een haak boven de noten waar dat het geval is.
Je hoort het fragment twee keer.

cd 1 track 26

In het slot herhaalt de basgitaar voortdurend een motief.

- 1p **28** Welk notenvoorbeeld geeft dit motief het best weer?
Je hoort het fragment drie keer.

A

B

C

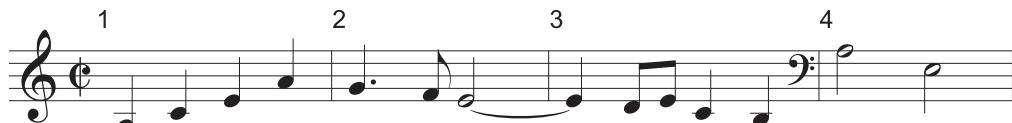
D

J. Brahms - Trio voor klarinet, cello en piano

cd 2 track 1

Dit vragenblok gaat over het eerste deel uit het Trio voor klarinet, cello en piano van Johannes Brahms (1833 - 1897).

Thema 1, gespeeld door de cello, is afgedrukt.

Na de cello speelt ook de klarinet thema 1, maar enigszins gewijzigd.

- 2p **29** Geef voor elke bewerking aan of deze juist of onjuist is.
Je hoort het fragment drie keer.

- 1 Beide thema's hebben een gelijke (toonhoogte)omvang. juist / onjuist
- 2 In het thema, gespeeld door de klarinet, is sprake van trioolgebruik. juist / onjuist

cd 2 track 2

Je hoort eerst thema 1, vervolgens thema 2, en dit twee keer.

- 1p **30** In welk thema komt een sequens voor?
A alleen in thema 1
B alleen in thema 2
C in thema 1 en 2

cd 2 track 3

De rechterhand van de piano speelt een melodie.

- 1p **31** Omcirkel achter zin 1 en 2 het juiste woord.
Je hoort het fragment twee keer.
- 1 De melodie van de rechterhand van de piano is overwegend: stijgend / dalend
 - 2 De melodie van de rechterhand van de piano is overwegend: chromatisch / niet chromatisch

cd 2 track 4

In het volgende fragment speelt de cello thema 1. De klarinet reageert hierop met een motief van vier tonen. Dit motief ontwikkelt zich.

- 2p **32** Noem twee manieren waarop dit gebeurt. Laat de dynamiek buiten beschouwing.

Je hoort het fragment drie keer.

1

2

cd 2 track 5

In het volgende fragment spelen de klarinet en de cello afwisselend toonladderfiguren.

- 2p **33** Noem twee manieren waarop de cello reageert op de klarinet, gelet op het melodieverloop. Laat de dynamiek buiten beschouwing.

Je hoort het fragment drie keer.

1

2

cd 2 track 6

In het volgende fragment speelt de klarinet thema 2.

De melodie is afgedrukt.

- 1p **34** In welke maten speelt de piano syncopen?

Je hoort het fragment drie keer.

in de maten

cd 2 track 7

In het volgende fragment speelt de cello een derde thema.

- 2p **35** Noteer het ontbrekende ritme van de cellomelodie in maat 2 t/m 4. De toonhoogte is gegeven.

Je hoort het fragment vier keer.

cd 2 track 8

In het slotgedeelte worden afwisselend door de drie instrumenten toonladderfiguren gespeeld.

- 1p **36** Welk alternatief geeft de volgorde van de inzetten van de instrumenten juist weer?
- A cello - klarinet - piano - cello/klarinet
B cello - piano - klarinet - cello/klarinet
C piano - cello - klarinet - cello/klarinet
D piano - klarinet - cello - cello/klarinet
- 1p **37** Op welke manier bewegen de cello en de klarinet zich ten opzichte van elkaar in de maat vóór de slotnoot?
- A in parallelle tertsen
B unisono
C in tegenbeweging

Je hoort het fragment drie keer.

Michael Bublé - Cry me a River

cd 2 track 9

Dit vragenblok gaat over het nummer *Cry me a River* in een uitvoering van Michael Bublé uit 2009.

Je hoort de eerste acht maten van de intro drie keer.

Vanaf maat 5 vindt een opbouw plaats.

- 2p **38** Noem twee manieren waarop deze opbouw wordt gerealiseerd.
Laat de dynamiek buiten beschouwing.

1

2

cd 2 track 10

Je hoort de eerste vier maten van de intro vier keer.

- 2p **39** Noteer het ritme van maat 2 t/m 4. Het ritme van maat 1 is gegeven.

cd 2 track 11

Je hoort het begin van couplet 1 twee keer.

De begeleiding is gedeeltelijk afgedrukt.

- 2p **40** In welke toonsoort begint dit fragment?
-

In welke toonsoort eindigt dit fragment?

.....

cd 2 track 12

Je hoort couplet 2 drie keer.

De tekst van dit couplet is afgedrukt.

And now you say you're sorry
For being so untrue.
Well, you can cry me a river, mm, cry me a river;
I cried a river over you.

Zowel de strijkers als de blazers spelen in dit couplet een tegenmelodie.

- 2p **41** Beschrijf het ritme van beide tegenmelodieën.

ritme strijkers

ritme blazers

cd 2 track 13

Je hoort couplet 2 nog één keer.

Beide tegenmelodieën bestaan onder andere uit opeenvolgende halve toonsafstanden.

- 1p **42** Geef de technische term voor deze opeenvolgende halve toonsafstanden.
-

cd 2 track 14

Je hoort een fragment één keer.

Michael Bublé treedt vaak op met een bigband, maar dit nummer is gearrangeerd voor meer instrumenten.

- 1p **43** Welke instrumentengroep in dit fragment hoort niet bij de standaardbezetting van een bigband?

.....

cd 2 track 15

In het volgende fragment spelen de blazers de melodie.

De melodie van de hoge trumpet is afgedrukt.

In maat 5 en 6 ontbreken twee legatobogen.

- 1p **44** Welk notenvoorbeeld geeft de frasing van maat 5 en 6 het best weer?
Je hoort het fragment drie keer.

cd 2 track 16

Van het volgende fragment is de tekst afgedrukt.

You say you love me, but you lied

Na deze tekst zetten de blazers in.

- 1p **45** Welk notenvoorbeeld geeft het ritme van de blazers het best weer?
Je hoort het fragment drie keer.

A

B

C

D

cd 2 track 17

Van het volgende fragment zijn de bas- en de zangpartij een halve toon hoger dan de klank afgedrukt.

I cried a river o-ver you

In de zangpartij ontbreken nog drie fermates.

- 2p **46** Noteer deze drie fermates boven de juiste noten van de zangpartij.
Je hoort het fragment drie keer.

cd 2 track 18

Je hoort drie keer het slot.

De tekst is afgedrukt.

1 Cry me a river

2 Cry me a river

In het slot wordt naar het eind toegewerkt.

- 1p **47** Noem één manier waarop dit gebeurt **tussen** regel 1 en 2.
-

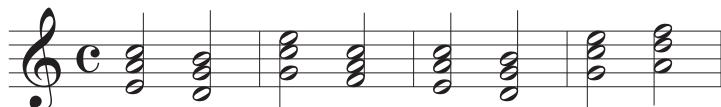
OneRepublic - All the right moves

cd 2 track 19

Dit vragenblok gaat over het nummer *All the right moves* van *OneRepublic* uit 2009.

Je hoort de intro en het begin van het refrein twee keer.

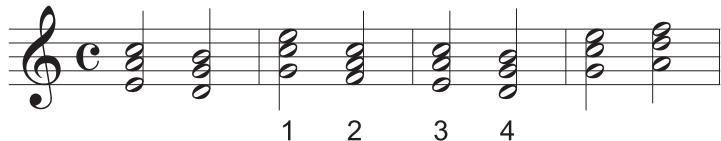
De akkoorden van het toetsinstrument zijn afgedrukt.

- 1p **48** Op welke tel van de maat zet de snaredrum in?

- A eerste tel
- B tweede tel
- C derde tel
- D vierde tel

De akkoorden van het toetsinstrument zijn nogmaals afgedrukt.

- 1p **49** Welk genummerd akkoord is mineur?

- A akkoord 1
- B akkoord 2
- C akkoord 3
- D akkoord 4

cd 2 track 20

Van een fragment zijn de eerste twee maten van de pianomelodie afgedrukt.

A musical staff in common time (C) with a treble clef. It shows two measures of piano melody. Measure 1 consists of eighth-note pairs (one pair per beat). Measure 2 starts with a single eighth note followed by a pair of eighth notes per beat. The notation is identical to the first two measures of the fragment shown in the question.

Deze melodie wordt, enigszins gewijzigd, herhaald.

- 1p 50 Welk notenvoorbeeld geeft de eerste maat van de herhaling juist weer?
Je hoort het fragment drie keer.

A This option shows the first two measures of the piano melody as printed above, consisting of eighth-note pairs.

B This option shows the first two measures of the piano melody as printed above, consisting of eighth-note pairs.

C This option shows the first two measures of the piano melody as printed above, consisting of eighth-note pairs.

D This option shows the first two measures of the piano melody as printed above, consisting of eighth-note pairs.

cd 2 track 21

Je hoort een gedeelte uit couplet 1, daarna een overeenkomstig gedeelte uit couplet 2, en dit twee keer.

- 1p 51 Wat is het verschil tussen beide gedeeltes, gelet op de rol van de cello?
Ga bij je antwoord uit van couplet 2.
-

cd 2 track 22

Van een gedeelte uit de bridge is de zangmelodie onvolledig afgedrukt.

A musical staff in common time (C) with a treble clef. It shows two measures of vocal melody. Measure 1 starts with a eighth note followed by a sixteenth-note pair. Measure 2 starts with a eighth note followed by a sixteenth-note pair. The notation is identical to the first two measures of the fragment shown in the question.

- 2p 52 Noteer de ontbrekende melodie (toonhoogte en ritme).
Je hoort het fragment drie keer.

cd 2 track 23

In het volgende fragment wordt het begin van het refrein twee keer gezongen.
De tekst is afgedrukt.

de eerste keer

All the right friends in all the right places
So yeah, we're going down
They got all the right moves and all the right faces
So yeah, we're going down

de tweede keer

All the right friends in all the right places
So yeah, we're going down
They got all the right moves and all the right faces
So yeah, we're going down

- 1p **53** Hoe wordt de tekst *so yeah, we're going down* de eerste en de tweede keer uitgevoerd?
Je hoort het fragment twee keer.

de eerste keer: eenstemmig / meerstemmig (*omcirkel het juiste antwoord*)

de tweede keer: eenstemmig / meerstemmig (*omcirkel het juiste antwoord*)

cd 2 track 24

Het vormschema van een gedeelte van het slot is: a - a - a - a - a.
In dit vormschema ontbreken de accenten.

- 2p **54** Plaats de (dubbel)accenten bij de betreffende letters.
Je hoort eerst het eerste a-gedeelte, en daarna twee keer het hele fragment.

a - a - a - a - a

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.